

Abant Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Abant Social Sciences

2026, 26(1): 340-349, doi: 10.11616/asbi.1824138

Sosyal Medyanın Toplum Üzerindeki Etkileri: Kapsamlı Bir Değerlendirme

The Effects of Social Media on Society: A Comprehensive Assessment

İkram ALPSOY¹

Geliş Tarihi (Received): 15.11.2025

Kabul Tarihi (Accepted): 03.01.2026

Yayın Tarihi (Published): 26.03.2026

Öz: Sosyal medya, kullanıcıların bilgi, öneri, tecrübe vb. içerikler oluşturmasını ve paylaşmasını sağlayan internet tabanlı uygulama olarak tanımlanmaktadır. X, YouTube, Instagram, Facebook vb. uygulamaları kapsayan ve başlangıçta kullanıcı sayısı fazla olmayan sosyal medya, zamanla bireyleri, toplumları ve şirketleri derinden etkileyen bir güce dönüşmüştür. Bu makale, sosyal medyanın popülerliğini, işlevlerini ve sağlık, iş dünyası, toplum vb. alanlardaki yansımalarını kapsamlı bir şekilde incelemektedir. Teknolojinin gelişimiyle sosyal medyanın insan etkileşimindeki rolü yeniden şekillenmekte, bilgi akışı hızlanmakta ve yeni sosyalleşme biçimleri ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda yazın taraması ve betimleyici yöntemden yararlanılan çalışmada, siber zorbalık, bağımlılık, gizlilik endişeleri vb. olumsuzluklarla bilgiye erişim kolaylığı, eğitimde iş birliği, ticari fırsatlar vb. pozitif katkılar da ele alınmaktadır. Amaç, sosyal medyanın çok yönlü etkilerini analitik bir bakış açısıyla ortaya koyarak, bu alanda yapılacak gelecekteki çalışmalara bir zemin sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Toplumsal Yapı, Olumlu ve Olumsuz Etki, Değişim.

&

Abstract: Social media is defined as an internet-based application that enables users to create and share content such as information, recommendations, experiences, etc. Social media, which includes applications such as X, YouTube, Instagram, Facebook, etc., and initially had few users, has evolved into a force that profoundly impacts individuals, societies, and companies over time. This article comprehensively examines the popularity of social media, its functions, and its implications in areas such as health, business, society, etc. With the advancement of technology, the role of social media in human interaction is being reshaped, the flow of information is accelerating, and new forms of socialization are emerging. In this context, the study, which utilizes a literature review and descriptive method, addresses negative aspects such as cyberbullying, addiction, privacy concerns, etc., as well as positive contributions such as ease of access to information, collaboration in education, commercial opportunities, etc. The aim is to present the multifaceted effects of social media from an analytical perspective, thereby providing a foundation for future work in this field.

Keywords: Social Media, Social Structure, Positive and Negative Impact, Change.

Atıf/Cite as: Alpsyoy, İ. (2026). Sosyal Medyanın Toplum Üzerindeki Etkileri: Kapsamlı Bir Değerlendirme. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 340-349. doi: 10.11616/asbi.1824138

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbi/policy>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2000 – Bolu

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İkram Alpsyoy, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, ialpsyoy@agri.edu.tr

1. Giriş

21. Yüzyıl, dijital çağın ve internet tabanlı iletişim platformlarının yükselişine tanıklık etmektedir. Bu dönüşümün en belirgin aktörlerinden biri olan sosyal medya, bireylerin ortak ilgi alanlarına, geçmişlerine veya gerçek hayattaki bağlantılarına sahip diğer kişilerle çevrimiçi platformlar aracılığıyla sosyal ağlar ve ilişkiler kurmasını sağlayan güçlü bir araç olarak öne çıkmaktadır (Ahmed vd., 2008). Günümüzde sosyal medya, insanların günlük yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelmiş, adeta modern toplumun vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. Özellikle gençler, arkadaş ve ailelerinin paylaşımlarını ve durum güncellemelerini takip etmek için dizüstü bilgisayar, tablet ve akıllı telefonlar gibi teknolojik cihazları yoğun bir şekilde kullanmaktadır. Teknolojideki bu baş döndürücü ilerlemeler, bireylerin farklı yaşam tarzlarını benimsemesini, hatta adapte olmasını kaçınılmaz kılmaktadır (Boyd, 2014; Chayko, 2014; Fernback, 2007; Fuchs, 2011, Hargittai ve Litt, 2011; Kozinets, vd., 2014; Trottier, 2012).

Sosyal ağ platformlarının, genç bireylerin sosyal becerilerinin gelişimine önemli katkılar sağladığı akademik çevrelerce de gözlemlenmektedir. Sosyal medya, web tabanlı bir veri iletişim biçimi olarak, insanların sohbet etmesine, bilgi paylaşmasına ve içerik oluşturmaya olanak tanımaktadır (Shabnoor ve Tajinder, 2016). Mikro bloglar, sosyal ağ siteleri, anlık mesajlaşma uygulamaları, podcast'ler, sanal dünyalar, bloglar, wikiler, fotoğraf ve video paylaşım platformları gibi çeşitli sosyal medya biçimleri, bu dijital ekosistemin temel taşlarını oluşturmaktadır. Dünya genelinde milyarlarca insan, bilgi alışverişi ve bağlantı kurma amacıyla sosyal medyayı aktif olarak kullanmaktadır (Shahjahan ve Chisty, 2014).

Bireysel düzeyde, sosyal medya kullanıcıların arkadaşları ve akrabalarıyla iletişim kurmasını kolaylaştırırken, aynı zamanda yeni bilgiler edinme, kişisel ilgi alanlarını geliştirme ve eğlenme imkânları sunmaktadır (Sarıgül, 2021; Selçuk, 2023). Profesyonel düzeyde ise sosyal medya, belirli bir alanda bilgi birikimini artırmak ve sektördeki diğer profesyonellerle bağlantı kurarak geniş bir mesleki ağ oluşturmak gibi stratejik amaçlara hizmet etmektedir (Shankhdhar, t.y.). İş dünyasında da sosyal medya, hedef kitle ile etkileşim kurmak, müşteri geri bildirimlerini toplamak ve marka bilinirliğini artırmak gibi kritik hedeflere ulaşmada etkin bir araç olarak kullanılmaktadır.

Sosyal medya, sürekli ilerlemeler için büyük fırsatlar sunan, oldukça yenilikçi bir fikir olarak kendini göstermektedir (Seyrek, 2024). Gelişimiyle birlikte birçok kuruluş, uygulamalarını ve iş süreçlerini daha iyi hale getirmek için bu mecradan faydalanmaktadır. Sosyal ağ kullanımı sayesinde daha etkili reklam ve iletişim stratejileri geliştirmek mümkün hale gelmiştir. Artık insanlar günlük haber ihtiyaçlarını geleneksel medya veya televizyon aracılığıyla karşılamak zorunda değildir; tüm bilgiler sosyal ağ sitelerinden kolayca elde edilebilmektedir (Nagar vd., 2017). Bu sayede insanlar dünyanın her yerinden güncel haberleri takip edebilir veya anında bilgi alabilirler.

Bu çalışmada, yazın taraması, değerlendirme ve betimsel içerik analizi yöntemlerinden yararlanılarak sosyal medyanın sağlık, eğitim, iş dünyası, toplum, gençler ve çocuklar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinin detaylı bir şekilde incelenmesi amaçlanmıştır. Böylece sosyal medya ile bu yapılar arasındaki ilişkilerin derinlemesine irdelenmesi, birbirleri üzerindeki etkilerinin somut bir şekilde ortaya konulması ve bu alanda çalışmayı planlayan araştırmacılara değerli katkılar sağlanması hedeflenmektedir.

2. Kuramsal Çerçeve ve Popüler Sosyal Medya Siteleri

Günümüz gençleri, akıllı telefonlar, dijital kameralar, video oyunları, iPad'ler, elektronik okuyucular ve kişisel bilgisayarlar gibi çeşitli modern teknolojileri kolaylıkla kullanabilmektedir. Bu araçlar aracılığıyla yoğun bir şekilde kullanılan sosyal medyanın hem olumlu hem de olumsuz etkileri bulunmaktadır.

Bu çalışma kapsamında, popüler sosyal ağ siteleri, sosyal medyanın yaygın olarak kullanıldığı çeşitli alanlar (iş, ticaret, eğitim, sağlık vb.), bu alanlardaki olumlu ve olumsuz yönleri ve sosyal medyanın toplum üzerindeki genel olumsuz etkileri derinlemesine incelenmektedir.

2.1. Popüler Sosyal Medya Siteleri

Sosyal medya ekosistemi, farklı işlev ve kitlelere hitap eden geniş bir platform yelpazesinden oluşmaktadır. En popüler sosyal medya siteleri arasında yer alan Facebook, 3 milyar kullanıcı sayısının yanı sıra marka bilinirliği ve kullanıcı sayısı açısından en büyük sosyal medya platformu olarak öne çıkmakta, dünya genelinde bireyleri ve işletmeleri bir araya getiren en etkili ortamlar arasında yer almaktadır. Firmaların ürün ve hizmetlerini tanıttığı Facebook, bireylerin ve işletmelerin hedef kitlelerine ulaşmak ve marka bilinirliklerini artırmak için tercih ettiği bir platformdur (Bostancı, 2015; Köseoğlu, 2012; Miller, 2015; 2025'te Sosyal Medyayı..., 2025). Kullanıcı gönderilerini belirli bir karakter sınırıyla kısıtlaması nedeniyle farklı bir yapı sunan X (Twitter), 586 milyondan fazla aylık aktif kullanıcıya ev sahipliği yapmaktadır. İşletmeler, X'in potansiyel müşterilerle etkileşim kurma, soruları yanıtlama, güncel haberleri paylaşma ve belirli hedef kitlelere yönelik reklam kampanyaları düzenleme özellikleriyle etkili bir iletişim ve pazarlama platformu olarak işlev görmektedir (Arvas, 2016; Boyd vd., 2010; Shabnoor ve Tajinder, 2016; Timisi, 2015).

En büyük ve en tanınmış video tabanlı çevrimiçi ağ platformlarından olan YouTube, 2,53 milyar kullanıcıya ev sahipliği yapmaktadır. Bu durum, platformun bilgiye erişim, eğlence ve içerik paylaşımı açısından küresel ölçekte büyük bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Zhao vd. 2011; 2025'te Sosyal Medyayı Kaç Kişi Kullanıyor..., 2025). Görsel bir çevrimiçi ağ platformu olan ve 2 milyara yakın kullanıcısı bulunan Instagram, genellikle seyahat, spor, beslenme, el işi ve benzeri konularda veri yayınlamak için kullanılmaktadır. Sahne, video ve fotoğraf düzenleme özellikleriyle ve dikkat çekici filtreleriyle bilinen Instagram kullanıcılarının yaklaşık %95'i aynı zamanda Facebook'u da kullanmaktadır (Ahmed vd., 2008; Hu vd., 2014; Shea, 2015). Kullanımı zorlayıcı ancak aynı zamanda en büyüleyici sosyal medya platformlarından olan Tumblr, sahne, alıntı, konuşma, video, fotoğraf ve ses gönderileri dahil olmak üzere çeşitli gönderi türlerine olanak tanımaktadır. Şu anda 200 milyondan fazla kullanıcıya sahiptir (Zhao vd., 2011). Kullanıcıların uygulama yüklü olduğu sürece internet bağlantısı aracılığıyla resim, ses, metin, belge, video vb. mesajları anlık gönderebildiği WhatsApp, 2 milyara yakın kişi tarafından arkadaş, aile üyeleri ve hatta müşterilerle iletişim kurmak amacıyla aktif olarak kullanılmaktadır. Bu durum, uygulamanın hem kişisel hem de profesyonel iletişimdeki önemini vurgulamaktadır (Nagar vd., 2017; 2025'te Sosyal Medyayı..., 2025).

İletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmelerle birlikte kullanım alanı her geçen gün genişleyen sosyal medya platformlarının sağlık, eğitim, toplum ve gençlik gibi alanlarda hem olumlu hem de olumsuz birçok etkisi bulunmaktadır.

3. Yöntem

Bu araştırma, sosyal medya araçlarının sosyal yapı üzerindeki yansımalarını ele alan nitel bir çalışmadır. İnceleme, betimsel araştırma örgüsü kapsamında ele alınmış ve alanyazın taraması yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmada sosyal medya aygıtlarının toplumsal, grupsal ve kişisel yansımalarını ele alan uluslararası ve ulusal nitelikteki akademik çalışmalar sistematik bir şekilde değerlendirilmiştir.

Veri toplama aşamasında Web of Science, Dergi Park, Scopus, Google Scholar vb. veri tabanlarında inceleme yapılmış; sosyal medya, dijital iletişim, toplumsal etki ve sosyal medya araçlarının kullanımı anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Ele alınan kaynakların hakemli dergilerde yer almış, konuyla alakalı ve güncel olması hususuna dikkat edilmiştir.

Çalışma kapsamında elde edilen bulgular, betimsel içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu değerlendirme sürecinde alanyazında yer alan veriler; sağlık, iş dünyası, eğitim, sosyal payı, gençler ve çocuklar gibi başlıklar altında bölümlendirilmiştir. Her ana konu altında sosyal medya araçlarının kullanımından kaynaklı pozitif ve negatif yansımalar kıyaslamalı bir şekilde incelenerek yorumlanmıştır. Çözümleme aşamasında, çeşitli araştırmalarda değinilen benzer neticeler, ortak yönelimler ve farklılık arz eden veriler saptanmış; böylelikle sosyal medya uygulamalarının sosyal doku üzerindeki etkilerine yönelik daha kapsamlı ve dengeli bir yorumlama sunulmuştur.

Çalışma, birincil veri içermemesi ve alanyazınla sınırlı olması nedeniyle belirli sınırlılıklar taşımaktadır. Ancak bu yaklaşım, sosyal medyanın toplumsal etkilerine ilişkin genel bir çerçeve sunma açısından işlevsel görülmektedir.

4. Sosyal Medyanın Çeşitli Alanlar Üzerindeki Etkileri

Sosyal medyanın yaygınlaşması, hayatın her alanında kendini gösteren kapsamlı değişimleri beraberinde getirmiştir. Bu bölümde, sosyal medyanın sağlık, iş dünyası, eğitim ve toplum üzerindeki belirgin etkileri detaylıca incelenmektedir.

4.1. Sağlık Üzerinde Sosyal Medyanın Etkisi

Sosyal medya, sağlık çalışanlarına bilgi paylaşma, sağlık davranışlarını teşvik etme, halkla etkileşime geçme, hastaları, öğrencileri ve meslektaşları eğitme ve onlarla iletişim kurma noktasında benzersiz araçlar sunmaktadır. Sağlık profesyonelleri sosyal medyayı potansiyel olarak sağlık sonuçlarını iyileştirmek, profesyonel bir ağ geliştirmek, güncel haberler ve keşifler konusunda kişisel farkındalığı artırmak, hastaları motive etmek ve topluma doğru sağlık bilgileri sağlamak için stratejik olarak kullanabilirler. Doktorlar genellikle haber makalelerini okuyabildikleri, uzmanları dinleyebildikleri, tıbbi gelişmeleri araştırabildikleri, hasta sorunları hakkında meslektaşlarıyla tartışabildikleri ve ağ kurabildikleri çevrimiçi web sitelerine aktif olarak katılmaktadırlar. Fikirlerini özgürce keşfedebilir ve paylaşabilirler. Birçok hekim, klinik bakımı geliştirmek amacıyla hastalarla doğrudan iletişim kurmak için de sosyal medyayı aktif olarak kullanmaktadır. Sosyal medyanın sağlık sistemleri üzerinde belirgin bir etkisi olduğu ve bu etkinin hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler için geçerli olduğu açıktır. Sağlık danışmanları daha fazla sayıda vatandaşa daha iyi sağlık hizmeti sunarken, kullanıcılar da bunu kendilerini, ailelerini ve toplumlarını güçlendirmek için önemli bir araç olarak değerlendirebilmektedir.

Sosyal medyanın yaygınlaşması, sağlık üzerinde bazı olumlu ve olumsuz etkilere neden olmaktadır. Olumlu etkiler arasında; doktor reçetelerinin arkadaş, akraba ve meslektaşlarla paylaşılmasının kolaylaşması, doktorlara her yerden ve her zaman çevrimiçi danışmanlık imkânının sunulması, arkadaşlar, akrabalar ve meslektaşlar arasında çeşitli hastalıklar ve belirtileri hakkında önerilerin paylaşılabilmesi, gelişmekte olan bölgelerde bilgiye erişim imkânının sağlanması, çevrimiçi sağlık forumlarında destek ve karşılıklı hesap verebilirlik ortamının oluşması, sağlıkla ilgili amaçlar için destek sağlanması, sağlık hizmetlerinin kritik vakalara öncelik vermesine yardımcı olunması, tüketicilere karşı daha fazla hesap verebilirliğin sağlanması ve sağlık araştırmacıları için daha fazla verinin sunulması yer almakta, kendi kendine yanlış teşhis riskinin oluşması sonucu yanlış tedaviye neden olunması ve potansiyel gizlilik ihlallerinin meydana gelebilmesi, hasta verilerinin güvenliğinin tehlikeye atılabilmesi ise olumsuz etkiler arasında bulunmaktadır (Mayfield, 2010; Willium, 2012).

4.2. İş Dünyası Üzerinde Sosyal Medyanın Etkisi

Sosyal medya, haberler yayan, arkadaşları etkileyen, ilişkiler kuran ve gruplar oluşturan işletmeleri, dernekleri ve markaları içeren tanıtımda adeta yeni ve dinamik bir sektördür. İşletmeler, kurumsal hedeflerini çeşitli şekillerde yükseltmek için web tabanlı sosyal ağları etkin bir şekilde kullanmaktadır. Web tabanlı sosyal ağ, bir kuruluş ile paydaşları arasında iki yönlü iletişimi teşvik eden bir iletişim platformu olarak önemli avantajlar sağlamaktadır. İş dünyası, farklı uzun menzilli sosyal medya hedefleri aracılığıyla sürekli olarak geliştirilmektedir (Selçuk, 2024; Willium, 2012). Kuruluşların önemli bir kısmı, en büyük müşterileri çekmek için belirli bir nihai hedefle çevrimiçi ağda tanıtım yaparak işlerini ilerletme imkânı bulabilmektedir. Müşteriler, çevrimiçi ağları kullanarak işletmelerle daha bireysel bir düzeyde ilişki kurabilmekte ve iş birliği yapabilmektedir. Sosyal medyayı stratejik olarak kullanan birçok kuruluş, pazarlama ve tanıtım faaliyetlerini güçlendirmek için özgün stratejiler oluşturabilmektedir.

Sosyal medyayla birlikte iş dünyasındaki akışta bir takım olumlu ve olumsuz durumlar ortaya çıkmıştır. Sosyal medya kullanımı ile müşteri gereksinimlerinin daha iyi anlaşılmasının mümkün olması sonucu ürün ve hizmetlerdeki gelişimin artması, işletmelerin daha geniş bir coğrafi alanda tanıtılmasına imkan sağlanması, standart bağlantı ve faydalı müşteri hizmetleri yoluyla anlaşmaların ve güçlü müşteri

sadakatının oluşturulması, zengin müşteri deneyimleri sunularak marka bağlılığının artırılması, sosyal medya hesaplarının takibi ile rakipler hakkında önemli bilgilerin edinilmesi sonucu rekabet avantajının kazanılması, içerik paylaşmanın daha hızlı ve kolay olmasının içerik pazarlamasını hızlandırması, yeni müşterilerin kazanılmasına yardımcı olması, pazar içgörüsünü artırmaya ve rakiplerin ötesine geçilmesine yardımcı olması ve ürünlerin daha iyi anlaşılması için müşteriler arasında farkındalığın artırılmasına yardımcı olması olumlu örnek oluştururken, olumsuz müşteri yorumlarının hızla yayılması sonucu marka itibarına ciddi zararlar verebilmesi, zaman alıcı bir platform olmasına bağlı olarak kaynakların verimsiz kullanılmasına yol açabilmesi, web'in giderek daha fazla içerikle dolup taşmasıyla beraber görünürlüğü azalması, yapılan bir hatanın düzeltilmesinin zor olmasının viral olumsuzluklara yol açabilmesi ve programcıların siber saldırılarına yenik düşülebilmesi ise olumsuz etkiler olarak kendini göstermektedir (Lee vd., 2015; Willium, 2012; Zhao vd., 2011).

4.3. Eğitim Üzerinde Sosyal Medyanın Etkisi

Sosyal ağ teknolojileri aynı zamanda bir düşüncenin bir başkasıyla paylaşılmasına olanak tanımaktadır. Dünyanın bir tarafındaki bir insanın diğer tarafındaki bir insanla iletişim kurmasına ve düşünce alışverişinde bulunmasına yardımcı olmaktadır (Ahmed vd., 2008; Tariq vd., 2012). Sosyal medyanın kullanımıyla öğrenciler çeşitli sosyal ağ siteleri aracılığıyla birbirleriyle hızlı ve kolayca iletişim kurarak bilgi paylaşabilmektedir. Bu, eğitimde yeni iş birliği ve öğrenme modellerini beraberinde getirmiştir.

Sosyal medya ile eğitim alanında ortaya çıkan olumlu etkiler arasında yer alan sosyalleşme ile öğrenme sürecinin önemli bir parçası etkileşim ve arkadaş edinme kolaylaşabilmektedir. Sosyal medya, çocukların fikir alışverişinde bulunmalarına ve yeni şeyler öğrenmelerine olanak tanımaktadır. Bunun da onların hayatta daha özgüvenli bireyler olmalarını sağlayacağı düşünülmektedir. Sosyal medya ile yapılan bilgi paylaşımı ile öğrencilerin bilgiyi kolay ve etkili bir şekilde paylaşması sağlanabilmektedir. Öğrenciler, basitçe bilgiye erişebilmekte, üzerinde çalışabilmekte, dönüştürebilmekte ve akranlarıyla paylaşabilmektedir. Böylece bilgi akışı sorunsuz hale gelmektedir. Yapılan etkileşimler sonucu kendini güncelleme ile öğrenciler, yeni gelişmeleri olduğu gibi ve olduğu anda takip etme kapasitesine sahip olabilmektedir. Bu da onların kendi bilgi tabanlarını sürekli yenilemelerine olanak tanımaktadır. Çeşitli kaynaklardan öğrenme ile uzun menzilli kişilerarası iletişime imkân sağlayarak, öğrenme yolları ve kaynakları artmaktadır. Sosyal ağ teknolojileri aracılığıyla hazırlıklı olma ile öğrenciler, sosyal ağ sitelerinde güncellenen, paylaşılan, tartışılan veya konuşulan değişiklikleri gözlemleyerek gelecekte kendilerinden neler beklenebileceğine dair bir plan oluşturabilmektedir (Babacan, 2014; Öztürk ve Talas, 2015; Trottier ve Fuchs, 2014). Duyguların paylaşılması ile öğrenciler duygu ve düşüncelerini özgürce dile getirme fırsatı bulmaktadır. Öğrencilerin ne düşündüklerini ve hissettiklerini paylaşmalarına izin verilmesi, neyin iyi neyin kötü olduğuna karar vermelerini kolaylaştırmaktadır. Sosyal medya, sınıf gezintileri, grup ödevleri veya ev ödevleri konusunda yardım almak için öğrencilerin birbirlerine yeterince ulaşmaları için bir yol sağlamaktadır (Nagar vd., 2017). Öğretmenler, web tabanlı ağ medyası aracılığıyla sınıf alıştırmaları, okul etkinlikleri ve ev ödevleri hakkında kendileri için son derece değerli olacak paylaşımlarda bulunabilmektedir (Seyrek, 2024; Shabnoor ve Tajinder, 2016).

Sosyal medyanın eğitim üzerinde olumlu etkileri kadar olumsuz etkileri de söz konusudur. Öğrenciler, sosyal ağ sitelerinde ve web'de kolayca ulaşılabilen bilgilere aşırı bağımlı hale gelebilmektedir. Bu da onların öğrenme ve eleştirel araştırma kabiliyetlerini azaltabilmektedir. Gerçek insan temasında meydana gelen azalma ile öğrenciler çevrimiçi ağ platformlarında ne kadar fazla zaman geçirirlerse, başkalarıyla yüz yüze ilişki kurmak için o kadar az zaman harcayabilmektedir. Bu da onların ilişkisel yeteneklerini azaltmaktadır. Başkalarıyla yüz yüze yeterince iletişim kurma ve kaynaşma kapasitesine sahip olamayabilirler. Bu nedenle işletmeler, yeni mezunların ilişkisel yeteneklerinden giderek daha fazla memnuniyetsizlik duyabilmektedir (Shankhdhar, t.y.). Sosyal medya kullanımına bağlı olarak dil kullanımı ve yaratıcı yazma becerileri üzerinde de olumsuzluk kendini göstermektedir. Öğrenciler genellikle uzun menzilli kişilerarası iletişim platformlarında argo kelimeler veya kısaltılmış kelime türleri kullanmaktadır. Bilgisayar dil yapısına ve yazım denetimi vurgularına bağlı olarak iletişim kurulmaktadır. Bu da kullanıcıların dilbilgisi üzerindeki sorumluluklarını ve deneysel yazma yeteneklerini

azaltabilmektedir. Sosyal medyada yaşanan zaman kaybı ile öğrenciler, web'de arama yaparken ve konsantre olurken, çevrimiçi ağ yerellerini kullanmaya çalışmakta ve zaman zaman neden internet kullandıklarını gözden kaçırmaktadır. Bazen öğrenciler, zamanları boşa gittiği için çalışmalarını belirtilen zaman diliminde teslim edemeyebilmektedir. Bu da öğrencilerin okulda düşük notlar almasına neden olabilmektedir. Bu durum da ortaya çıkan motivasyon kaybı ile öğrenciler, mevcut gerçeklikten makul öğrenmeyi artırmanın aksine sanal duruma bağımlı hale gelebilmektedir (Ahmed vd., 2008).

4.4. Toplum Üzerinde Sosyal Medyanın Etkisi

Bireylerin sıklıkla kullandığı sosyal medya, insanların web üzerinde iletişim kurma ve sosyalleşme biçimini kökten değiştirmiştir. Kişiden kişiye iletişim platformları, bireylerin eski arkadaşları, iş arkadaşları ve dostlarıyla yeniden bağlantı kurmaları için açık bir kapı oluşturmaktadır (Shabnoor ve Tajinder, 2016). Aynı zamanda bireylerin yeni arkadaşlar edinmelerine, aralarında içerik, resim, ses ve video paylaşımlarına olanak tanımaktadır. Web tabanlı sosyal ağlar, toplumun yaşam tarzını da doğrudan etkilemektedir.

Sosyal medya ile toplum yaşamında meydana gelen olumlu etkiler arasında yer alan bağlanabilirlik, sosyal medyanın ilk ve en önemli faydasını oluşturmaktadır. Herhangi bir yerden insanlar, herhangi biriyle kolayca bağlantı kurabilmektedir. Sosyal ağlar aracılığıyla gerçekleştirilen eğitim ile öğrenciler ve öğretmenler çeşitli faydalar edinebilmektedir. Sosyal medya aracılığıyla uzman ve profesyonel olan diğer kişilerden eğitim almak çok kolaydır. Kişi herhangi birini takip ederek ondan bir şeyler öğrenebilmekte ve herhangi bir alanla ilgili bilgisini artırabilmektedir. Konum ve eğitim geçmişi ne olursa olsun, para ödemediği kişiler kendini eğitebilmektedir. Sosyal medya aygıtlarında yürütülen yardım ve dayanışma ile toplumsal sorunlar veya kişisel ihtiyaçlar, grup içinde hızlıca duyurulabilmektedir. İster maddi yardım ister tavsiye anlamında olsun, ilişkili olunan gruptan veya geniş bir kitleden yardım alınabilmektedir. Bu araçlar sayesinde edinilen bilgi ve güncellemeler ile kişiler kendilerini en son olaylardan ve gelişmelerden haberdar edebilmektedir. Web tabanlı sosyal ağlar yardımıyla, hızlı araştırmalarla gerçek verilere ulaşılabilir. Reklam ve farkındalık ile yapılan işler, geniş kitlelere tanıtılarak daha fazla kazanç sağlanabilmekte, önemli sosyal konular hakkında farkındalık oluşturulabilmektedir. Sosyal medyanın topluluk oluşturmaya yardımcı olma özelliği ile farklı inançlardan, topluluklardan insanlar ilgili şeyleri tartışmak ve paylaşmak için bağlantı kurulabilmekte, ortak ilgi alanları etrafında sanal topluluklar oluşturulabilmektedir (Lietsala ve Sirkkunen, 2008; Sarigül, 2022; Selçuk, 2023).

Sosyal medya araçlarının toplum üzerindeki olumsuz etkileri öne çıkan siber zorbalık ile tehdit içeren mesajlar ve dedikodu parçaları, genel kamuoyunda rahatsızlık ve kargaşa oluşturmak için geniş kitlelere gönderilebilmektedir. Teknolojik gelişmeyle birlikte artış gösteren hacking ve güvenlik ihlalleri ile kişisel bilgiler ve güvenlik hacklenebilmekte ve internette izinsizce paylaşılabilir. Kullanım sıklığı ile ortaya çıkan bağımlılık ile bireysel yaşamlar ve zihinsel sağlık olumsuz etkilenmektedir. Kullanım için yeterli tecrübenin olmaması veya bu mecrada yazılanları doğru kabul etmeye bağlı olarak ortaya çıkan dolandırıcılık ile insanlar maddi, duygusal, düşünsel vb. dolandırıcılıklara maruz kalabilmektedir. Sosyal medyada ortaya çıkan itibar kaybı ile sadece yanlış bir hikâye oluşturularak ve çevrimiçi ağ üzerinden yayılarak bir kişinin şöhreti çok fazla zorlanmadan yok edilebilmektedir (Nagar vd., 2017; Sarigül, 2021; Willium, 2012).

4.5. Gençler ve Çocuklar Üzerinde Sosyal Medyanın Etkisi

Günümüzde medya, gençler üzerinde büyük ve belirleyici bir etkiye sahiptir. Televizyon, bilgisayar, video oyunları ve sosyal ağ siteleri bir gencin hayatının tüm yönlerini büyük ölçüde etkilemektedir. Ancak medya ile ilgili her şey olumsuz değildir; eğer doğru ve bilinçli bir şekilde kullanılırsa, medya gençlerin hayatlarını iyiden daha iyiye dönüştürebilir (Sarigül, 2022).

Toplumsal yapının en önemli dinamikleri arasında yer alan gençlerin ve çocukların sosyal medya kullanım sıklığı birçok olumlu ve olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir. Sosyal medyanın gençler üzerindeki olumlu etkileri arasında yer alan kendini geliştirme ile gençler çeşitli medya kuruluşlarına maruz kaldıklarında, toplum ve dünya hakkında farkındalık geliştirebilmektedir. Haber kanalları, dergiler ve

sosyal paylaşım sitelerinin dünyada olup bitenlerle ilgili yayınları sayesinde gençler dünyada olup bitenlerden daha fazlası olduğunu anlayabilmektedir. Sosyal becerilerin gelişmesine yardımcı olma özelliği ile birçok çocuk ve genç sosyal açıdan beceriksiz olabilmektedir. Sosyal medya aynı zamanda onlara sosyal çevrelerini geliştirme ve yeni arkadaşlıklar kurma imkânı vermektedir. Bunun yanı sıra sosyal güven, medyada artan okuryazarlık ve daha fazla sosyal destek yer almaktadır. Sosyal medya gençlerin sosyal becerilerini çeşitlendirmekte, bu da modern toplumda başarılı bir şekilde ilerlemelerine yardımcı olmaktadır. Okuma ve yazma becerilerini geliştirmeye yardımcı olma özelliği ile bir ünlü en sevdiği kitaptan bahsettiğinde, bir genç de o kitaba ilgi duyabilmekte ve edinmek isteyebilmekte, bu da okuma alışkanlığını teşvik edebilmektedir (Shahjahan ve Chisty, 2014).

Sosyal medya ile çocuk ve gençlerde kendini gösteren olumsuz etkiler arasında kendini beğenme olgusu ile görsel manipülasyon araçları (örneğin Photoshop) kullanımıyla çarpık beden imajları yaygınlaşmakta ve bu da çocuk ve gençlerde anoreksiya ve bulimia gibi yeme bozukluklarına yol açabilmektedir (Sarigül, 2023). Okulda düşük başarı ile çok fazla televizyon izleyen gençler ve çocuklar, sınavlarda daha düşük puanlar almaktadır. Bir araştırmada, akademik olarak yüksek derece alan kişilerin çocukluk ve gençlik dönemlerinde daha az televizyon izledikleri belirtilmiştir (Sarigül, 2023; Willium, 2012).

5. Sonuç

Teknolojinin sürekli gelişimiyle birlikte, web tabanlı sosyal ağlar her birey için günlük rutinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiş, insanlar ve gruplar giderek bu teknolojilere daha bağımlı hale gelmiştir. Çevrimiçi ağ oluşturma, öğrenciler için iş birliği kalitesini ve hızını artırırken, eğitimde yeni paradigmanın ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. İş dünyası da bir kuruluşun farklı alanlardaki faaliyetlerini geliştirmek için çevrimiçi ağ oluşturmaya stratejik bir araç olarak benimsemiştir (Selçuk, 2024). Gençler, her gün bu yeni medya ile temas halindedir ve bunun etkileri kaçınılmazdır.

Sosyal medyanın sayısız faydası olsa da aynı şekilde bireyleri olumsuz yönde etkileyen dezavantajları da bulunmaktadır. Yanlış veriler eğitim sistemini olumsuz etkileyebilir, kuruluşlarda yanlış tanıtım faaliyetleri verimliliği düşürebilir ve itibar kaybına yol açabilir. Çevrimiçi ağlar, bireylerin güvenliğine saldırarak genel halkı manipüle edebilir; siber zorbalık ve dolandırıcılık gibi sorunlar ortaya çıkabilir. Ayrıca, bazı uygunsuz siteler gençleri etkileyerek olumsuz davranışları pekiştirebilir.

Sosyal medya uygulamalarının toplumsal ve kişisel yansımalarıyla alakalı literatür incelendiğinde, araştırmaların önemli oranda sağlık, iş dünyası, eğitim, toplumsal doku, gençlik vb. alanlara odaklandığı; izlenimlerin genellikle nicel belirteçler üzerinden veya çok boyutlu olmayan bir şekilde değerlendirildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra hâlihazırda var olan çalışmaların büyük bir bölümü, sosyal medya araçlarının pozitif ve negatif taraflarını bütüncül bir çerçeve içerisinde, tematik ve kıyaslamalı bir bakış açısıyla ele alınmaktan daha çok kısmi çözümler sunmaktadır. Bu durum, sosyal medya aygıtlarının sosyal dokudaki yoğunluklu yansımalarının kavramsal seviyede yeterince bütüncül bir şekilde değerlendirilmemesine neden olmaktadır.

Bu araştırma, vurgulanan boşluğu doldurmayı öncelikle sosyal medya uygulamalarının toplumsal yapı üzerindeki yansımalarını nitel araştırma yöntemi ve doküman analizi yaklaşımıyla kapsamlı şekilde incelemektedir. Araştırma, sosyal medya aygıtlarının eğitim, toplumsal ilişkiler, sağlık, gençler ve çocuklar ile iş dünyası üzerindeki yansımaları benzer görüşler altında sistemli bir şekilde bölümlendirmesi, olumsuz ve olumlu yansımaları beraber irdeleyen çözümlenmeli bir değerlendirme sunması yönü ile özgün katkıda bulunmaktadır. Böylelikle sosyal medyanın toplumsal değişim aşamalarındaki etkisi, betimleyici bir alanyazın derlemesinin ötesine geçilerek kıyaslamalı ve bütüncül bir bakış açısıyla ortaya konulmaktadır.

Araştırma, bu yönüyle sosyal medya alanyazınına kavramsal bir sentez sunmakta; bunun yanı sıra siyaseti şekillendirenler, araştırmacılar ve eğitimciler için sosyal medyanın toplumsal yansımalarını yorumlamada örnek niteliğinde bir çerçeve sunmaktadır.

Sonuç olarak, sosyal medyanın sunduğu devasa potansiyelden tam olarak faydalanmak ve olası zararlı etkilerinden korunmak için bilinçli bir yaklaşım benimsemek gerekmektedir. Tüm vatandaşlara sosyal medyanın olumlu yönlerini benimsemeleri, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeleri ve olumsuz etkilerinden kaçınmaları tavsiye edilmektedir. Böylece bu en yeni ve gelişmekte olan teknolojilerin avantajlarından daha iyi bir şekilde yararlanma durumu söz konusu olabilecektir. Dijital okuryazarlığın ve medya bilincinin artırılması, sosyal medyanın toplumsal refahı destekleyen bir araç olarak kullanılmasında kilit rol oynayacaktır.

Finansman/ Grant Support

Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

The author(s) declared that this study has received no financial support.

Çıkar Çatışması/ Conflict of Interest

Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.

The authors have no conflict of interest to declare.

Açık Erişim Lisansı/ Open Access License

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).

Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır.

Kaynaklar

- Ahmed, M. S., Sharif, Md. H., Ihaddadene, N. ve Djeraba, C. (2008). Detection of Abnormal Motions in Video, *Chania ICMI-MIAUCE'08 workshop*.
- Babacan, M. E. (2014). Sosyal Medya Sonrası Yeni Toplumsal Hareketler, *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), s.135-160.
- Bostancı, M. (2010). *Sosyal Medyanın Gelişimi ve İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları*, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Boyd, D. (2014). *It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens*, New Haven: Yale University Press.
- Chayko, M. (2014). Techno-social Life: The Internet, Digital Technology, and Social Connectedness, *Sociology Compass* 8(7), s.976-991.
- Fernback, J. (2007). Selling Ourselves? Profitable Surveillance and Online Communities, *Critical Discourse Studies* 4(3), s. 311-330.
- Fuchs, C. (2011). Web 2.0, Prosumption, and Surveillance.' *Surveillance & Society*, 8(3), s.288-309.
- Göç, (tarih yok). Türk Dil Kurumu Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 23.10.2025).
- Hargittai, E. ve Litt. E. (2011). The Tweet Smell of Celebrity Success: Explaining Variation in Twitter Adoption among a Diverse Group of Young Adults. *New Media & Society*, 13(5), s.824-842.
- Hu, Y., Manikonda, L., ve Kambhampati, S. (2014). What We Instagram: A First Analysis of Instagram Photo Content and User Types, *Proceedings of the Eight International AAAI Conference on Weblogs and Social Media*, s.595-598. <https://www.scinapse.io/papers/84786028#fullText> (Erişim Tarihi: 08.06.2025).
- Kozinets, R.V., Dolbec, P-Y. ve Earley, A. (2014). Netnographic Analysis: Understanding Culture through Social Media Data, in Uwe Flick, ed. *Sage Handbook of Qualitative Data Analysis*, Sage: London, s.262-275.
- Köseoğlu, Ö. (2012). Sosyal Ağ Sitesi Kullanıcılarının Motivasyonları: Facebook Üzerine Bir Araştırma, *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 7(2), s.58-81.
- Lietsala, K. ve Sirkkunen, E. (2008). *Social Media: Introduction to the Tools and Processes of Participatory Economy*, Finland: University of Tampere.

- Lee, E., Lee, J., Moon, J. ve Sung, Y. (2015). Pictures Speak Louder than Words: Motivations for Using Instagram, *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 18(9), s.552-556.
- Mayfield, A. (2010). *What is Social Media*, iCrossing, e-book, http://www.icrossing.co.uk/fileadmin/uploads/eBooks/What_is_Social_Media_iCrossing_ebook.pdf (Erişim Tarihi: 18.10.2025).
- Miller, N. E. ve Dollard, J. (1941). *Social learning and imitation*, New Haven, CT, US: Yale University Press.
- Nagar, H., Dabas, C. ve Gupta, J. P. (2017). *Naive Bayes and K-Means Hybrid Analysis for Extracting Extremist Tweets*, ACM Conference, 10(4), s.27-32.
- Öztürk, M. F. ve Talas, M. (2015). Sosyal Medya ve Eğitim Etkileşimi, *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken/Journal of World of Turks*, 7(1), s.101-120.
- Sarıgül, A. (2021). Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet Bağlamında Çocuk İstismarı: Sosyal Medya Anneleri Üzerine Değerlendirme, (Ed.: E. Seyrek). *Yönetim ve Medya Alanında Seçme Konular* (s.1-20). Kriter Yayınevi.
- Sarıgül, A. (2022). Bağımlılık ve Mutluluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, (Editörler.: S. Özyurt ve Y. Söylemez), *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları* (s.171-180). Fenomen Yayıncılık.
- Sarıgül, A. (2023). *Beğeni Çıkmazı: Sosyolojik ve Psikolojik Unsurlar Arasında Kadın Bedeni*, Eğiten Kitap.
- Selçuk, H. (2023). *Etkili Siyasal İletişim, Retorik*, (Ed. Z. Özomay), Artikel Akademi.
- Selçuk, H. (2024). Kriz Yönetiminde Halkla İlişkilerin Rolü ve Önemi, *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(28), s.994-1014.
- Seyrek, E. (2024). Teknoloji Çağında Liderlik: Dönüşümcü ve E-liderlik Yaklaşımlarının Karşılaştırılması, (Ed.: F. Er), *Sosyal Bilimlerde Yeni Vizyonlar: Kavramlar-Kuramlar-Uygulamalar*, s.133-154, Duvar Kitabevi.
- Shabnoor, S. ve Tajinder, S. (2016). Social Media its Impact with Positive and Negative Aspects, *IJCATR*, 5(2), s.71-75.
- Shahjahan, A.T.M. ve Chisty, K. (2014). Social Media research and its effect on our society, *International journal of Information 7 communication Engineering*, 8(6), s.2009-2013.
- Shankhdhar, A. (Tarih yok). *JIMS, Social media and businss*.
- Shea, N. (2015). Gathering The Shards: Instagram as a Storytelling Tool for Long-Form Writers Who Want To Go Short, *Nieman Reports*, 69(4), s.8-15.
- Tariq, W., Mehboob, M., Khan, M. A. ve Ullah F. (2012). The Impact of social Media and Social Networking on Education and Students of Pakistan, *International Journal Of Computer Sciences Issues*, 9(3), s.407-411.
- Timisi, N. (2015). *İletişim Çalışmalarında Dijital Yaklaşımlar: Twitter*. S. E. Karakulakoğlu, (Ed.: Ö. Uğurlu), Ankara: Heretik Yayınları.
- Trottier, D. (2012). *Social Media as Surveillance: Rethinking Visibility in a Converging World*. Farnham: Ashgate.
- Trottier, D. ve Fuchs, C. (2014). Theorising Social Media, Politics and The State: An Introduction, D. Trottier & C Fuchs (Ed.). *Social media, Politics and The State: Protests, Revolutions, Riots, Crime and Policing in the Age of Facebook, Twitter and YouTube*, (s.3-38). Routledge, New York.
- William, S. (2012). Network Security and Communication, *IEEE Transaction*, 31(4), s.123-141.
- Zhao, B., Fei-Fei, L. ve Xing, E. P. (2011). Online Detection of Unusual Events in Multimedia via Dynamic Sparse Coding, *CVPR 2011*, Colorado Springs, CO, ABD, s. 3313-3320, doi: 10.1109/CVPR.2011.5995524.

2025'te Sosyal Medyayı Kaç Kişi Kullanıyor, (2025). <https://www.demandsage.com/social-media-users/>
(Erişim Tarihi: 28.09.2025).